

MILOVAL JSEM INGRID BERGMANOVOU

Chris
Greenhalgh

Hvězda Casablanky,
válečný fotograf
a milostná aféra,
která jim navždy
změnila život.

Romantické, vášnivé a plné lesku Paříže a Hollywoodu konce 40. let. Milostný příběh, založený na vztahu mezi Ingrid Bergmanovou, ikonickou herečkou z filmu Casablanca, a Robertem Capou, slavným válečným fotografem, je příběhem o lásce, ztrátě a posedlosti.

„Greenhalgh umně spojuje těch několik málo známých faktů, aby s jejich pomocí vytvořil působivý milostný román, který zobrazuje lásku bez zbytečné sentimentality. Ve správných rukou by se z románu mohl stát mimořádný film.“

– GQ

Chris Greenhalgh

MILOVAL JSEM
INGRID
BERGMANOVOU

Přeložila
Věra Kotábová

metafora®

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Seducing Ingrid Bergman © Chris Greenhalgh, 2012

Published by Penguin Books Ltd, London

Translation © Věra Kotábová, 2020

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2020

All rights reserved

978-80-7625-418-3 (e-Pub)

978-80-7625-417-6 (pdf)

978-80-7625-057-4 (print)

Pro Ruth, Saula a Ethana

Nikoli bezdůvodně
(neboť měl v sobě divoký cikánský šarm
a vznášel se kolem něho opar nebezpečí)
se zamilovala do Capy.
A on byl skutečný, živoucí.

DAVID THOMSON, *Ingrid Bergmanová*

OBSAH

I	9
2	18
3	33
4	51
5	60
6	76
7	92
8	107
9	117
10	135
11	149
12	156
13	161
14	171
15	184
16	198
17	213
18	230
19	259
PODĚKOVÁNÍ	273

I

OKAMŽIK PRAVDY. Rozsvítí se zelené světlo. Není čas přemýšlet a ani nemusím skákat – tah motoru mě doslova vysaje ze dveří. Padám rovnou dolů a máchám rukama a nohama, přičemž letadlo mizí v oblacích vysoko na nebi.

V batohu mám polní lopatku, na každé noze připevněnou jednu kameru a z náprsní kapsy mi čouhá placatka. Proud vzduchu mi nadouvá bundu. Tváře mě pálí jako po facce a ruce mi tuhnou chladem. Z plic mi pád vymačkal všechn vzduch.

Chvíli letím hlavou dolů a kymácím se jako pták v bouři. Stahují se mi útroby. Obsah žaludku se mi vrací do úst – nechutná směs kávy, whisky a míchaných vajec. Oči mám plné slz. Pokouším se převrátit hlavou nahoru. Odpočítávám sto dvacet jedna, sto dvacet dva, sto dvacet tři a pak zatáhnu za šňůru. Padák se uvolní z vaku vrchlíku a vmžiku se mi nad hlavou rozvine do hedvábné polokoule. Pocit, že se nekontrolovaně řítím k zemi, mizí a uvědomuji si náhlý stav téměř beztlíže a kolébání. Rukama pevně svírám popruhy.

Vedle mě zdánlivě bez pohybu křídel pluje po nebi racek a neuvědomuje si, že jsme nad Německem a překonali jsme Rýn. Na chvíli se zdá, jako bych vůbec nepadal. Místo toho mám pocit, jako by mě nadnášely nějaké neznámé síly. Už se nebojím a v žilách mám novou energii. Připadá mi, jako bych se vznášel, letěl jako holubice.

Pode mnou se rozprostírá země jako mapa: úhledné, nově zorané obdélníky polí, pár statků a stodol, náhodné shluky stromů. Odepnu si ze stehna contax a pořídím několik záběrů. Na komponování není čas, jen mačkám spoušť. Všude kolem mě jsou muži 17. letecké divize. Snášejí se jako semínka javoru a točí se kolem dokola, na hlavách mají helmy, pod jejichž vycpávkami ukryli poslední dopisy rodinám. Dopadá na mě pár kapek vláhy, asi deště. Ale ne, není to dešť. Jen se na vrchlíku padáku srazila pára, která mi teď kape na holé ruce a obličej. Je mi zima, prsty mám ztuhlé. Dávám pozor, aby se vlhkost nedostala na čočku foťáku.

Ale už po pár vteřinách se situace změní. Kolem uší mi sviští kulky. Jedna proděraví padák. Slyším, jak se protrhla látka. Přitisknu hlavu na prsa, schoulím se, obličej si chráním contaxem, ale pořád mačkám spoušť. Po páteři mi stoupá lezavý strach.

Zdá se to jako celá věčnost, než dosáhneme země, třebaže ve skutečnosti to nemohlo trvat ani minutu. Myslím mi v rychlém sledu prolétne několik věcí – ženy, které jsem miloval a ztratil, jak má matka unikla v Budapešti fašistům a taky jak se mi chce zoufale čurat.

Parašutisté se snášejí po pomalých diagonálách. Většina se zdá být v pořádku, ale jeden má smůlu. Z jeho trajektorie usuzuju, že míří rovnou na dráty elektrického vedení. Musí to také vidět, protože pluje se snovou pomalostí, neschopný změnit směr, jako kořist směru, jímž fouká vítr. Chce se mi křičet, ale vím, že mě neuslyší ani nemůže nic udělat. Vypadá malinký. Komíhá nohama ve snaze změnit směr, rukama šhubá za popruhy a pusu má dokořán v bezhlesém výkřiku, jako by mu to mohlo pomoci uhnout stranou o pár stop, o něž by minul dráty. Ale jeho směr je strašlivě nevyhnutelný. Klouže rovnou do černých drátů, padák se v nich muchlá. Pár vteřin se v nich freneticky zmítá, ale je jako loutka, snadný cíl pro kulometčíky. A není jediný. Několik dalších se

zachytilo ve výšce nějakých patnácti metrů o větve bezlistých stromů a jejich těla teď visí bezmocně z padáků jako scvrklé kusy ovoce.

Existuje snad osamělejší smrt?

Aniž bych si to uvědomil, najednou je tu země. Slyším hvízdavý zvuk. Vítr se prohání korunami stromů. Země se prudce přibližuje. Uvědomuju si, že ten malý černý bod pode mnou je můj stín, a rychle se k němu blížím. Nohy držím u sebe. Postroj padáku mě tlačí do stehien. Pevně sevřu contax a dopadnu na zem. V plicích mi zaduní. Bum.

Několik vteřin ležím tváří dolů a zkoumám, kde mě co bolí. Registruji mírnou tupou bolest v kotníku a bodavou v koleni. Musel jsem dopadnout hodně nešikovně, ale nemám nic zlomeného.

Nehledě na oblevu je země tvrdá. Sem tam je v brázdách ještě led, v němž vidím svou omámenou tvář. Vstávám. Nohy mám vratké. Smotávám padák jako svlečenou hadí kůži. Hledám úkryt. Po levici je volné prostranství. Nejbližší budova, v níž se nejspíš ukrývají ostřelovači, je nějakých čtyři sta metrů přede mnou. Skupinka bříz je asi v poloviční vzdálenosti vpravo ode mě. Zhluboka se nadechnu a rozběhnu se. Utíkám přískoky, jak nás naučili, s polní lopatkou poskakující v tlumoku a fotoaparát, který mi naráží na hrudník. Vyberu si nejsilnější kmen a schovám se za něj, zkontroluju nastavení foťáku, přikrčím se a poslouchám. Slyším výstřely z pušky, ztlumené terénem a shluky stromů, takže se nejdřív dívám špatným směrem. Z pole vzlétají hejna vran. Půda pod nohama se mi otrásá dopady vzdálených granátů.

Když zaostřuju, světlo prosvítá větvemi stromů jako v hororu. Nebe je plné parašutistů vyskakujících z dopravních letadel a snášejících se k zemi jako obří hmyz. Prsty mi mrznou, ale záda a nohy mám pokryté lepkačím potem. Mám žízeň, pálí mě v krku a opravdu nutně

potřebuju na záchod – částečně kvůli zimě, částečně ze strachu. Koleno mě pořád bolí. V puse cítím chuť železa a donutím se polknout.

Na polích leží v bizarních pózách zmrzlý mrtvý dobytek, krávy a koně. Do nosu mi stoupá odporný zápach, až se mi dělá špatně. Slunce je schované někde za mraky. Dofotím jeden film, schovám ho do kazety, zasunu nový, navinu konec na cívku, zaklapnu zadní stranu foťáku a cvakám další záběry.

Odpor je zuřivý, ale v malém měřítku, omezuje se na nějaký púltucet chalup a hospodářských stavení. Dělostřelectvo se činí. Statky hoří. První obyvatelé jsou vykrouženi, vycházejí ven s rukama nad hlavou. Stodolám už není pomoci. Vnější zdi shořely a je vidět vnitřek budov. Těžko uvěřit, že se tam ještě před krátkou dobou někdo skrýval. Je až divné, v jak malých prostorách lidé bydleli. Naposledy své domy opouštějí sedláci – starý muž s bezvýraznými očima, jeho žena v šátku snažící se zachránit ze skromného majetku, co se dá, a vnoučata, chlapec a děvče, příliš paralyzovaní strachem na to, aby plakali.

Do jedenácti hodin už mám nafoceno několik svitků filmu, včetně záběrů parašutistů bezmocně visících na stromech jako punčochy přehozené přes pelest postele, zdravotníků spěchajících k raněným, velkého dopravního letadla letícího nízko nad stromy. Na kazety píšu *březen 1945*. Dobře odvedená ranní práce. Čas na cigaretu a hlt whisky z placatky.

Až v tuhle chvíli mám pocit, že se můžu bezpečně vymočit. Sním o olistěných stromech, polích s dozrávajícím žitem a osmistránkové reportáži v časopise *Life* s mými fotografiemi ukazujícími světu, co se dělo, k čemu došlo u Weselu. Pak se přenáším dál do budoucnosti, vidím se v náruči hodné ženy, která mě hladí po vlasech a pokrývá mi tvář polibky zanechávajícími stopu po rtěnce. Svět je zase v pořádku.

Snění netrvá dlouho. Všimnu si, že strom, o nějž se

opírám, má na sobě tabulku s nápisem *ACHTUNG! MI-NEN!* Strávím u něho bez hnutí ještě dlouhé čtyři hodiny, dokud nedorazí záchranný tým s pyrotechniky. Kouřím, kontroluji fotoaparáty a snažím se ze všech sil vypadat nad věcí.

* * *

Skoro nedýchá, zatahuje břicho a odolá pokušení hrát si s náušnicí. Ale mysl jí utíká kupředu jako splašená a nedokáže ignorovat vnitřní nervozitu, znamená tížá-dosti, která ji žene kupředu.

Myslí si, že vyhraje? Tak moc dopředu nepřemýšlí. Zaslouží si vyhrát? To je jiná otázka.

Pokouší se utišit tlukot srdce a ovládnout dech. Všechno kolem ní ztichne. Z úst loňské vítězky Jennifer Jonesové slyší jména nominovaných – své vlastní, následované Claudette Colbertovou, Bette Davisovou, Greer Garsonovou a Barbarou Stanwyckovou, přičemž každé jméno je proneseno se stoupajícím vzrušením, které s sebou nese příslib skvělých věcí. Jako třeba sněhu, pomyslí si.

Rozhostí se ticho. Pomalu otvírají obálku a šustot papíru se přenáší mikrofonem, který stojí jako slunečnice uprostřed scény.

Drží za ruku manžela sedícího po levici a cítí sílíci stisk producenta Davida Selznicka po pravici. Napětí v sále stoupá. V téhle chvíli jí dělá potíže jasně uvažovat.

Když jsou vyřčeny čtyři skandinávsky znějící slabiky jejího jména, zdají se jí být vzdálené, zvláště cizí, nerozpoznatelné. Sál Graumanova Čínského divadla se otrásá potleskem, který se v jejím okolí ještě zrychluje.

„To jsi ty,“ říká Selznick. „Vyhrála jsi. Ty jsi vyhrála!“

„Běž si pro cenu,“ vybízí ji Petter.

Ingrid vstane a sedadlo za ní se sklopí. Všechno je to matoucí: náhlý hlahol hudby, chvějivé světlo, frenetický potlesk a oslňující reflektory.

Narovná se. Všechny smysly má zjitřené, oči se kochají mužskou pozorností. Jít rovně je těžší, než si dokázala představit. Připadá si lapená proudem emocí, které ji opanují a plní jí útroby žárem. Stoupá v ní vzrušení. Ruce se jí potí a do tváří jí stoupá červeň, jako by vypila sklenici vína.

Kolem ní se strkají fotografové a vybuchují blesky, které v jasných záběrech zachytí slavnostní večer. Ingrid je bez klobouku, oděná v jednoduchých šatech s náhrdelníkem, který jí visí až k pasu, v botách na nízkém podpatku a s minimálním make-upem. Její pokus o zdrženlivou eleganci vypadá nemístně ve srovnání se zdobnými klobouky a tečkovanými závojičky jejích konkurentek. Na okamžik si připadá strašlivě obnažená.

Ještě před šesti lety ji v Hollywoodu nikdo neznal. Mluvila s akcentem, o němž se na začátku války mnozí domnívali, že je německý. Připadala si jako outsider. Ale měla štěstí, že natočila *Casablanku*, upozornila na sebe v dramatu *Komu zvoní hrana* a teď ji tu oslavují za výkon v *Plynových lampách*, přičemž se co nevidět v kinosálech po celé Americe začne promítat *Saratoga Trunk* a *Rozdvojená duše* a zároveň točí *Zvony od svaté Marie*, které mají být uvedeny do kin na Vánoce.

Později bude litovat, že ten večer uběhl tak rychle, že snový okamžik tak brzy pominul. Bude si připadat ošizená a toužit po tom, aby tu hvězdnou chvíli mohla prožít znovu. Ale v tuhle chvíli prakticky běží na pódium.

Připomíná si, že musí držet vztyčenou hlavu. Potom už má všechno ostatní jako v mlze. Vybavuje si, že se nadechla, aby zachovala klid. Jestli si vzpomíná, jak se nakláněla nad mikrofon, je to jen proto, že se světlo třískalo do milionu vláken. A pokud si uvědomuje publikum, je to jen díky jeho kolektivnímu ztišení.

„Ráda bych poděkovala akademii, že mě poctila touto cenou.“

Mikrofon zachytí jemný třes v jejím hlase, ale jeho tón

je zastřené ženský, nikoli tence dívčí a je posazený o poznání níž než hlas Jennifer Jonesové.

V upocených dlaních si hraje se soškou. Je překvapená její váhou. Cítí její přitažlivost, obemyká ji prsty, tiskne ji k sobě a těší se z toho, že se jí může dotýkat.

Jak by si přála, aby byli rodiče naživu a byli svědky jejího triumfu! Nebo tetička Mutti. Někdo. Pomyslí na Piu, svou sedmiletou dcerku, která spí doma v posteli. Pochopí, co tohle znamená? Samozřejmě že ne. Nejspíš se jí zdá o kole, o včerejších nemotorných pokusech na něm jezdit. Ingrid běžela vedle ní s rukama nataženýma, aby ji v případě pádu zachytila. Teď má taky chuť natáhnout ruce a dceru obejmout.

Když byla mladá, osvojila si plaché vzhlédnutí zpod dlouhých a perfektně zatočených řas a upřený pohled zpoza přivřených víček. Stejný jaký teď nabízí kamerám v šípech světla, která ji oslňují.

Přírozeně je nervózní, srdce jí bije jako o závod, v ústech se jí pozorně řadí slova, jen je vypustit. Ale taky se cítí kouzelně a tenhle pocit se promítá do vláčného klidu jejích údů, hlavy, do slov, která konečně pronáší a která zvukový systém přenáší ke stovkám uší v sále. Ovládne chvění, které cítí v útrokách.

Obličej jí září, do očí se derou slzy. Má pocit, že bude plakat, ale nezačne, opravdu ne. Pro tohle přece pracovala, na tuhle chvíli se celý život připravovala, takže si ji teď nezkazí.

„I v budoucnu udělám všechno pro to, abych si tu cenu zasloužila,“ pronáší.

Potlesk, tentokrát silný a pochvalný, se šíří divadlem ve vlnách, které se navzájem překrývají, když s grácií a beze spěchu schází v doprovodu Jennifer Jonesové z pódia.

Ze strany přihlíží, jak se Bing Crosby na jevišti v žertovném výstupu škádlí s Garym Cooperem, a užívá si tu mužskou přátelskost a šprýmovné popichování, jehož je ráda součástí.

Později na party, kterou organizuje David Selznick, se vrací po bok manžela. Zaznamená, jak je tichý a rezervovaný. Nejspíš má potíže nechat se pohltit nesmírným úspěchem, kterého dosáhla. Snaží se tvářit potěšeně, ale koutky úst ho prozrazují. Je zřejmé, že takové zbožňování považuje za nevkusné. Nejspíš pohrdá tím, jak s ní teď všichni chtějí mluvit, jak neustává pozornost ze strany tisku, i tím, jak zůstal opuštěný u stolu. Aspoň se snaží pomocí párátko dostat ze zubů uvízlý kousek masa.

Ingrid si uvědomuje, že od chvíle, kdy obdržela cenu, spolu nebyli ani chvilku sami. Když se konečně dostane do její blízkosti, naléhá, aby odešli brzy. Upjatě se usmívá a jen jednou se dotkne její dlaně, téměř jako by jí poskytoval útěchu v nějaké velké bolesti. Později si nevybavuje, jestli souhlasila nebo se omlouvala, ale vzpomíná si, že odjížděli jen pár minut po půlnoci. Petter seděl vzadu v autě vedle ní s kamennou tvář a ani se nedotýkali nohama.

„Nemáš radost?“

„Nic menšího, než že vyhraješ, jsem nečekal.“

Pocítí kyselost v žaludku. „Ty sis vážně myslel, že vyhraju?“

„Přiměli mě, abych se smířil i s tím, že případně nevyhraješ.“

„Ale netváříš se šťastně.“

Ingrid pozoruje, jak se za okny limuzíny míhají stromy lemující bulváry, jakož i pečlivě zastřižené trávníky před domy ve stylu haciend. North Fairfax Avenue ústí na Sunset Boulevard a ten přechází ve West Sunset. Všimá si, jak se pouliční světla chvějivě odrážejí ve sklech auta jako nějaká filmová projekce.

„Chápeš, co to znamená?“

Vibrace auta spolu s pachem benzínu jí rozhoupou žaludek. Petterova kolínská tomu ještě dodává. „Co to znamená?“

Usměje se a políbí ji na tvář. „Ale nic.“

Vůz zatáčí do Benedict Canyonu. Ingrid si uvědomuje, že má hlad. Pořád je hladová. Najednou jí to dojde, jako by se jí v hlavě rozsvítila kontrolka. Odjeli ještě předtím, než přišel na řadu dezert, než se začalo tančit. A třebaže ví, že pro to nemá důvod, když tam tak sedí se zlatou soškou v ruce a svým jménem na rtech všech, kdo sledovali dnešní večer, s osvětleným městem míhající se za okny jako při pohledu z vlaku, cítí se podivně vyprázdňená.

2

NAUČIL JSEM SE USNOUT KDEKOLIV.

Ale dneska budu nocovat v hotelovém pokoji v Paříži, s vanou, láhví skotské a tlačítkem na hotelovou službu hned u postele.

V dnešní májový den se v ulicích mísily zvuky jásoťu s vyzváněním kostelních zvonů a troubením klaksonů a vůně svobody měla podobu benzinových výparů vznášejících se ve vzduchu. Tisíce lidí mávaly doma zhotovenými trikolorami a americkými vlajkami, které měly často příliš mnoho pruhů nebo příliš málo hvězd. Sirény ohlašující nálety měly konečně celý den volno.

Irwin diriguje dva muže od vojenských signalizačních jednotek s filmovými kamerami. Kamery vydávají zvuk jako malé motory, tiše si bzučí nad oslavujícími davy a stávají se jejich součástí. Vzápětí opodál smykem zastavuje džíp, takže muži jen s velkým úsilím pokračují ve filmování. Ve chvíli, kdy se kolem mě ten džíp mihne, opírám se o dům na rohu ulice. Rolleiflexku i contax mám v pohotovosti. Aby se aparáty nezasekly, mačkám spoušť na střídačku. Sázím jeden záběr za druhým jako šílený.

Všichni mladíci si s námi najednou chtějí potřást rukama. Někteří vylezli na stromy, jiní se zavěsili jednou rukou na pouliční lampy a druhou, volnou rukou nám salutují. Ženy nám razítkují tváře polibky a plní náruče

květinami. Otcové zvedají děti na ramena, aby dobře viděly. Jeptiška se slunečními brýlemi mává aspoň kapesníkem. Dva četníci se přidávají ke všeobecnému veselí, místo aby se snažili udržet pořádek. Místní dívky ve vlajících sukních a lehkých šatech s květinovým potiskem začínají zpívat Marseillaisu.

Ženy vypadají pěkně, jak to dovedou jen Francouzky. Oplývají dívčím půvabem, ladnými pózami a elegancí, jako by právě tady ve Francii vynalezli ženskost spolu s parfémý, dobrou kuchyní a smyslým prádlem.

Jedno děvče s opálenýma nohama a vlasy vyčesanými vysoko nad čelo jede na kole a snaží se udržet tempo s džípem. Sukně ve tvaru stínidla na lampu se jí zvedá, když rytmicky šlape do pedálů, a chvilkami odhaluje dráždivě růžová stehna. Ví o tom, usmívá se a jednou rukou si přidržuje sukni, aby se úplně nevyhrnula. Vypadá to, že si užívá našich pohledů i hlazení větru na nahé kůži.

Podarilo se mi nafotit několik roliček filmu, samé momentky. Lidé pláčou, jsou šťastní. Zdá se, že všichni obyvatelé Paříže vyrazili do ulic, valí se jimi a zaplňují každyčký volný prostor. Přidržují se na římsách domů, tlačí se na balkonech, jeden chlapec dokonce vylezl na sochu a trůní tam jako figurka na dortu. Skupina starých mužů se shlukla kolem vývěsky a čte si zprávu o kapitulaci Německa, jako by to potřebovali vidět černé na bílém, aby se ujistili, že válka v Evropě konečně skončila.

A tak to opravdu je. Přemyslím, co to bude znamenat pro mě. Budu si moct pořádně vyčistit zuby kartáčkem, nejenom prstem. Budu se holit před zrcadlem, nejen po paměti. Budu moct zaplatit nějakému děcku, aby mi vyčistilo holínky. Bude čerstvý chleba a sýr namísto vojenských přidělů. Možná i pomeranče. Mýdlo a šampon. Pravidelně si budu měnit prádlo. Whisky ve sklenici, ne v pohárku na čištění zubů. Budu moct jít, kam budu chtít a kdy budu chtít, a budu se moct bavit, s kým budu chtít – a nikdo na mě nebude střílet, když vezmu do ruky foťák.